

Supradimensionare

Timon din Atena

subdimensionată

Cineva spunea – și era o persoană cu experiență în domeniu – că nu a văzut niciodată un spectacol bun cu **Timon din Atena** (ce-i drept, recunoștea interlocutorul, nu văzuse montarea lui Peter Brook). Lucrul nu e greu de crezut, pentru că **Timon** este o piesă complicată și pretențioasă – cu atât mai mult cu cât pare, dimpotrivă, extrem de simplă. Aproape lipsită de "acțiune", cu un singur erou propriu-zis (Timon) și doar două-trei caractere (Apemantus, Flavius, Alcibiade), a căror funcție este, de altfel, mai mult aceea de a-l defini, prin contrast, pe protagonist, tragedia trăiește în primul rând prin forța poetică a cuvântului. Avem de a face cu un fel de "pildă" – ateniianul Timon, de a cărui generozitate oarbă amicii profită fără scrupule, se pomenește, concomitent, sărăcit și părăsit de oameni, ceea ce îl transformă din filantrop în mizantrop (termenii se potrivesc perfect aici, mai ales în înțelesul lor etimologic) –, cu un apolog căruia amănuntul că Timon a fost un personaj istoric real îi sporește, parcă, valoarea simbolică. Importantă, în piesă, este însă

nu atât povestea, cât punerea ei în pagină; în monologurile dezamăgitului Timon răsună o disperare și o ură ale căror accente răscolitoare evocă prăbușirea în nebulie a bătrânului rege Lear. (De altminteri, cercetătorii au găsit o serie de puncte comune între cele două tragedii, **Timon** fiind chiar socotită, de către unii, o eboșă a **Regelui Lear**.) Și nici amintirea lui Filoctet cel părăsit nu e prea departe...

Firește că o astfel de piesă nu e ușor de pus în scenă, căci nu e la îndemâna oricui să transforme în spectacol așa-zicând palpabil spectacolul teribil, dar atât de dificil de vizualizat al unei năruiri interioare totale și înfăptuite, chiar, cu bună-știință. Mihai Măniuțiu nu e însă un regizor oarecare și trece, în plus, drept specialist în Shakespeare. Am fi așteptat, de aceea, de la el o analiză de

profundime și de finețe a procesului descompunerii sufletești a lui Timon, o configurare viguroasă a peisajului socio-uman (și, de ce nu?, politic) al textului, o iluminare subtilă a verbului shakespeareian și, implicit, o îndrumare autoritară, dar

TIMON DIN ATENA de William Shakespeare. Traducerea: Dan Duțescu și Leon Levițchi. Adaptarea scenică: Mihai Măniuțiu • **TEATRUL NAȚIONAL** din CRAIOVA • Data reprezentației: 19 decembrie 1998 • Regia și costumele: Mihai Măniuțiu • Decorul: Aurel Vlad • Distribuția: Ilie Gheorghe (Timon), Valer Dellakeza (Apemantus), Adrian Andone (Alcibiade), Vasile Cosma (Flavius), Ion Colan (Primul senator), Nicolae Poghirc (Al doilea senator), Natașa Raab (Poetul), Geni Măcsim (Pictorul), Theodor Marinescu (Primul nobil), Valeriu Dogaru (Al doilea nobil), Gabriela Baciu (Spectrul), Iosefina Stoia (Însoțitoarea spectrului), Angel Rababoc (Ventidius), Mirela Cioabă (Phrynia), Ramona Drăgulescu (Timandra), Ștefan Mirea (Titus), Ilie Turcu (Caphis); în alte roluri: Constantin Cicort, Tudorel Petrescu, Mihai Arsene, Sorin Ionescu, Laurențiu Stratan, Marian Politic, Nicolae Vicol ș.a.

inteligentă și sensibilă a actorilor. În loc de toate acestea, regizorul ne oferă o viziune monumentală și seacă asupra tragediei, o viziune impresionantă, desigur, sub raport plastic, dar lipsită nu numai de fior, ci și de nuanțe. Un decor copleșitor (autor: Aurel Vlad), cumva faraonic acoperă și strivește tot ceea ce putea fi suferință omeanească adevărată în povestea lui Timon, trimitând conflictul într-o incertă zonă "cosmică" unde înțelesurile se încălesc și se pierd. De altfel, întreaga esență a piesei este expusă scenografic încă din primele scene (când Timon e înconjurat de statuile supradimensionate ale unor indivizi în felurite atitudini "cotidiene" – imagine de impact vizual deosebit, nimic de zis), restul spectacolului urmând doar să comenteze, mai mult sau mai puțin inspirat, această metaforă inițială. O oarecare dimensiune umană sugerează, rapsodic, doar personajul inventat al Spectrului (încarnat cu dramatism intens

foto: Donian Delureanu

de Gabriela Baciu), dar aceasta nu este, din păcate, suficientă pentru a-l feri pe spectator de senzația de indiferență rece pe care i-o dă mizanscena. Și pe care nu izbutesc să o risipească nici actorii, parcă prea puțin convingși de misiunea lor în spectacol. Excepționalul Ilie Gheorghe, interpret capabil să "miște", după cum a

dovedit-o adesea, și pietrele, este, firește, corect; ceea ce, în cazul lui, nu înseamnă – tot firește – nimic. Dintre numeroșii săi colegi de distribuție se "zăresc" când și când Valer Dellakeza și Vasile Cosma – ceea ce, iarăși firește, nu înseamnă mai nimic pentru niște actori de calitatea lor. Mihai Măniuțiu a realizat în 1998, înainte

de Timon, încă trei spectacole; nu e de mirare că a ajuns la Craiova foarte obosit. În economia de piață, relația dintre "mărimi" – timp, bani etc. – este, cum se știe, direct proporțională. Numai că în această ecuație nu intră întotdeauna și arta.

Alice Georgescu

Spectacolul, văzut din interior

Emil Boroghină – directorul Teatrului Național din Craiova

Colaborarea cu mari personalități artistice reprezintă pentru noi o nevoie organică, deoarece numai ca urmare a acestor întâlniri putem avea șansa de a transforma fiecare spectacol într-un moment inedit. Plecând la drum cu Mihai Măniuțiu, cu Tompa Gábor, ca să nu mai vorbesc de Silviu Purcărete, avem garanția că spectacolele vor deveni evenimente.

Următorul proiect al Naționalului craiovean va purta tot semnătura lui Mihai Măniuțiu, care va face atât regia cât și scenariul spectacolului *Frankenstein în Est*. Este vorba de o coproducție între Craiova și Weimar, capitala culturală a Europei în 1999, locul și perioada celor zece reprezentații ale acesteia fiind deja stabilite.

Ilie Gheorghe - Timon

Timon este cel de-al șaptelea personaj din dramaturgia lui Shakespeare pe care îl interpretez de când am

devenit actor al Naționalului craiovean; e cel mai copleșitor și mai ireal pentru mine și cel de care m-am apropiat cu o incredibilă bucurie.

Raportarea lui Timon la lumea înconjurătoare se face prin absolut: absolută este generozitatea sa fără limite prin care își dăruiește nu doar averea, ci și inima și sufletul, absolute sunt și violența, ura și încrâncenarea sa.

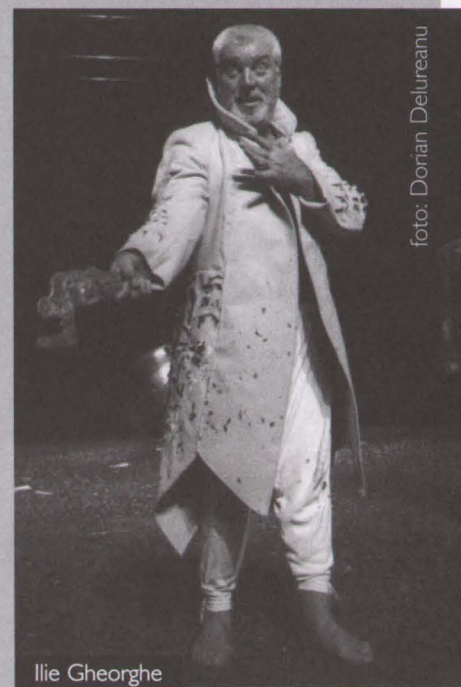
De aceea m-am întrebat: cine este cu adevărat Timon? Omul luminos sau mizantropul, omul bun sau cel violent până la crimă, omul abstract, ireal sau cel teluric? Cred că răspunsul potrivit a fost găsit de domnul Măniuțiu, care l-a plasat pe Timon într-un spațiu cosmic. Toate relațiile sale cu "prieteni" sunt permanent mediate deoarece generozitatea lui se raportează la conceptul abstract și ideal al ideii de prietenie. Prăbușirea lui Timon dintr-o lume perfectă – a iubirii și a generozității – se face tot într-o lume perfectă – a urii și a crimei. Singura relație directă, acceptată este aceea cu spectrul său, cu propriul său destin de care se eliberează printr-o crimă echivalentă cu o sinucidere.

Gabriela Baciu - Spectrul

Acest personaj fără cuvinte a reprezentat pentru mine o dublă provocare. Spectrul există pentru a prelungi, dincolo de căderea cortinei, cuvântul generos și cuvântul blestem, cuvântul lingușitor și cuvântul mustător sau, altfel spus, pentru a ne face mai conștienți de forța cuvintelor.

Valer Dellakeza - Apemantus

Apropierea de acest rol a fost inițial extrem de dificilă pentru mine, deoarece Apemantus este atât de diferit de toate celelalte personaje.

Ilie Gheorghe

foto: Dorian Delureanu

Singurul consecvent cu sine însuși, el este asemeni unei oglinzi care nu se sfiește să demaște, sub masca ipocriziei, micimea sufletească și impostura. El este cel care nu face compromisuri, cel care nu ezită să îl înfrunte permanent pe Timon, cel care îl prețuiește cu adevărat și care luptă să îl trezească la realitate.

Adrian Andone - Alcibiade

Într-un context al minciunii și fățămicii, Alcibiade este singurul (cu excepția lui Apemantus) care încearcă să răsplătească dragostea ce i-a fost oferită cu o dragoste pe măsură. Dificultățile pe care interpretarea acestui rol le ridică sunt legate de demnitatea și de sobrietatea scenică a personajului care mi-au împus o paletă restrânsă (dar convingătoare, nădăjduiesc) a mijloacelor de expresie.

Florina Bucur

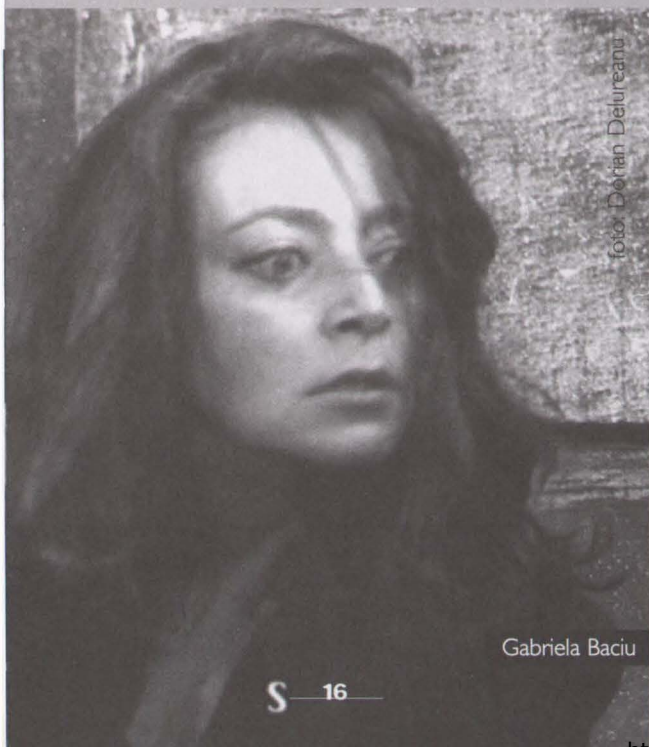

foto: Dorian Delureanu

Gabriela Baciu